

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Duminea, F6ies, candu concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doideceri, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se oeru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depuneres acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 38.

Braslovu, 27/15 Maiu, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA. TRANȘILVANIA.

Asociatiunea transilvana pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Esc. S'a presedintele societatii avendu a inchide siedintiele adunarii generale din Noembre 1861 la finea siedintiei a patr'a disese intre altele :

„Luati sam'a, in ce momente si in care epoca vetiuimu. Pop6rale mai nainte au potutu trai fara literatura; eara astadi asi6 ceva este curatu preste putintia; . . . se nu uitamu, ca puterea mintii c6 si a geniului, sciintiele si artele sunt, care in dilele n6stre dau poporaloru taria si le asigura viitorulu *)“.

Totu cu acea ocaziune Dn. vice-presedinte tien6 o cuventare ~~gl6ria~~ ~~ti~~ se para ca va electrisa intregu corpuu nationalu si care in adeveru la compatriotii nostrii de alta limba au lasatu urma de o impresiune frapante**).

Acelea cuvente si ac6sta cuventare s6mana a fi date cu totul uitarii si confundate s6u in labirintulu politiceii, s6u delaturate prin unu spiritu de moda noua, pe care eu romanesoe nu'lu pociu caracteriza mai bine decatu asemenandu'lu cu besicele inflata; nemtii inse iar dice Bl6sirtheit.

Si acum intrebui eu: cine se dea peptu cu ac6stu spiritu si cu acelea direptiuni ale timpului nostru? Societatea? Comit6tulu ei? Voiti c6 societatea se fia unu Mesias care dupa trei ani se apuce calea Golgotei? S6u ca chiamarea ei este numai a unui Mentor, alu carui sfatu bunu se priimesce s6u nu, precum adica place s6u nu place ouiva? Eu unulu credu ac6sta din urma. Eara cumca societatea va fi data poporului si conducatorilor lui sfaturi bune, pentru ac6sta me provocu earasi la actele adunarilor ei si anume la ale celoru din 1861 si 1862.

Din cele observate pana acum s'ar para, ca societatea pentru scopulu seu celu dintai n'a facutu pana acum nimicu. Eu unulu nu m'asiu mira de locu, d6ca in adeveru pe campulu literaturii si alu sciintieloru nu s'ar cunoșce nici o urma din activitatea ei. Cu t6te acestea d6ca citescu numai actele din 1860 privit6re la insasi societatea acesta si le alaturu limb'a si stilulu acelora si chiaru alu statutelor ei cu ale celoru mai tardie; d6ca punu in cumpana impintenarea ce s'a datu prin infintiaru ei romaniloru din celelalte tieri, pentruc6 se faca si ei asemenea; d6ca iau in bagare de sama, oa cu t6ta relupt'a unoru filologi, in gramatica si in ortografia parte s'a introdusu, parte se pregatesce o uniformitate imbucurat6re, — apoi nu sciu cum ar potea nega cineva rezultatele ce se aratara pe campulu literaturii in urm'a infintiaru acestei societati. Pana in 1860 multime de scrieri din cate esi6 in limb'a roman6sca era incarcate si intretiesute de idiotismi nemtiesci si t6ta form'a stilului era nemtiesca; dovada chiaru si statutele, in care pana si o parte mare a substantiveloru e scrisa cu litere initiale mari c6 si la nemti; preste ac6sta disordinea in ortografia er6 atatu de mare, in catu c6 se tacemu de altele multe, literele q si x, care pana atunci se tienea a fi de prisosu in alfabetulu latino-romanesco, se introdusera din nou, eara intre principiulu foneticu si intre celu etimologicu decurgea o lupta 6rba, in catu de es. Praesidens ilu vedi scrisu in aceleasi acte si statute Presidente, Prosedinte, Presedinte; eara b6l'a de u era atatu de mare, in catu pana si la prepusetiunile in, prin prein, sub, se acati6 oate unu u. Ajiungere, ajungere, agiungere. Inante, inainte. Intre alu, a, ai si ale nici o distingere dupa seculu substantivului? precedente. Si ce mai voimu? insasi numirea de Asociatiune e o traducere ad literam a nemtiescului Verein, ocea ce se pare ca s'a simtitu tocma de la inceputu, pentruca in a dou'a titula vine indata

terminulu Reunione, pe care romanulu ilu p6te respica ceva mai usioru decatu barbarismulu asociatiune.

Inse unde am ajunsu eu? in gramatica, ortografia si stilistica, care nu era scopulu meu. Destulu atata ca societatea n6stra, de si pava acum numai incepet6re, av6 o inriurintia binefacat6re asupra limbei si a literaturii n6stre. Sed Roma non uno die facta. — Cautati, nu la pop6rale de sortea n6stra, ci la germani si magiari, oa de es. nici pana in diu'a de astadi n'au ortografia regulata, uniforma si inlesnit6re de citire.

Inse f6ia, f6ia, prevediuta in §§ 16 si 32?

La ac6sta obieptiune m6 simtiu datoriu a respunde nu numai c6 membru, ci totuodata c6 secretariu.

Pre catu timpu se alege secretariu primariu oare siede cu locuint'a distantia de 18 miluri de la resiedinti'a societatii; pre catu timpu dupa § 16 redactoru alu foiei periodice este secretariulu primariu, eara dupa § 32 lit. c. redactoru este insusi comit6tulu; pana candu natiunea nu va asecura acelei foi celu mai pacinu un'a mie abonati, pana atunci publicarea ei este s6u preste potiutia, s6u cu totul de prisosu. Se punemu ca acea f6ia periodica c6 organulu de publicitate alu societatii (vedi totu § 16) ar esi numai in 52 c6le pe anu si ca tiparirea ei cu charthia ar costa numai cate 20 fl. = 1040 fl. v. a. fara alte spese, apoi ca publiculu o ar cumpara totu c6 si actele, 6re n'ar fi pecatu de bani? Si 6re nu s'aru ingropa in asemenea tipariture mai multe stipendii si premii ut figura docet? Ungurii si sasii au unu publicu cetitoru relative multu mai mare de oatu alu nostru, si totusi foile loru sciintifice inca se mucediescu prin magazine si poduri pe la tipografi si librari. Orice f6ia periodica si orice carte inca pre atatu de genialu scrisa, tiparita pe velinu cu litere aurite si daruita, eara nu venduta pe bani, d6ca nu'si gasesoe publiculu seu, pentru atunci este unu lucsu, pe care paremi-se ca societatea n6stra n'are bani de predatu. Celu care nu'mi crede mie in acestu punctu, se binevoi6sca a cere socotelele dela Revist'a Carpatiloru, dela Revist'a romana sustienuta de 12 literati, cum si dela oricare alte int6prinderi literarie. Me rogu c6 se nu fiu reu intielesu: Din momentulu in carele mi se va adeveri, ca se afla publicu de ajunsu spre a sustien6 o foia periodica sciintifica si literaria, asiu tien6 de unu mare pecatu, c6 aceeasi se nu se si inc6pa indata.

Adunarea generala ce se va tienea la Abrudu binevoi6sca a'si cerca noroculu in ac6sta privintia prin o provocare caldur6sa si poter6sa adresata catra natiunea intr6ga; se nu'si pregete earasi a ingriji totuodata, c6 se esplice §§ii 4 et 26 privitori la fonduri si spese, se complane contradicerea dintre §§ii 16 si 32, cum si se al6ga unu secretariu primariu locuitoru in Sibiiu in casu candu ar decide publicarea foii si ar voi c6 acela se fia redactorulu, eara nu numai simplulu ei corectoru de smintele tipografice; eara d6ca redactorulu este comit6tulu, atunci e de prisosu secretariulu c6 redactoru.

Intre asemenea impregiurari si cu midil6cele aieptate mai in susu, societatea si respective comit6tulu ei cu privire si la scopulu alu doilea inca n'a potutu face mai multu, decatu a pregat6 6meni pentru viitoru mai cu sama prin impartire de stipendii, adica totu numai a semena, pentruc6 se resara mai tardiu*).

A nainta cultur'a? Dar' mai antaiu ce intielegemu noi prin cultura? Voimu noi c6 acestu terminu se fia sinonimu numai cu moral'a unita cu sciinti'a? S6u ca sub cultura intielegemu si pr6speritatea materiala si aceea ce se numesce civilizatiune intru intielesulu strinsu, eara nu in celu bastardu, coruptu si corumpetoru? Si un'a si alt'a. Bine; apoi inse scopuri atatu de sublime se ajungu cu venitululu dela 20 mii?! Unu Ramontiai, unu Iuga, unu Zsiga au

*) Vedi in ac6sta privintia art. Dlui I. V. R., oarele esi in in Nr. 35 din „Telegrafulu romanu“ tocma pre candu eramu si noi gata cu acesta. In acelu art. vei gasi activitatea societatii proptita prin mai multe cifre autentice. —

*) Vedi actele Nr. I.

**) Vedi totu acolo.

concursu la acelu scopu cu midilóce materiale indoitu mai mari decatu natiunea intréga. Chiaru reuniunea femeiloru nóstre are unu capitalu de 26 mii fl. v. a. pentru unu scopu mai particulariu, pe care 'lu si inainta in modu ce merita re-ounoscinti'a publica. O singura comuna romanéscă, acésta a Brasiovlui, adunà dela sines si intre anii 1850 si 1858 preste 140 mii fl. m. a. pentru scóla si fonduri scolastice. Si ce mai multe? Inainte de acésta cu 100 si mai bine de ani oativa calugari sarmani manecandu calatorira prin tíera si adunara capitaluri, cu care facura o monastire si cumparare unu dominii. Qui vult finem, debet velle media. Déca natiunea romanéscă voiesce in adeveru sustienerea societatii sale literarie spre scopurile prefapte aceleia; déca ea presimte imperativ'a trebuintie, cá anume facia cu articululu de lege regulatoru de referintiele limbiloru patriei societatea se'i pregatésca calea dandu'i amana o limba in tóta privinti'a capace de a tiené concurinti'a cu celelalte doua, apoi la 20.000 se mai cere adaugerea de unu **O.**; atunci apoi cine va ajunge, va mai potea vorbi cu altu curagiu despre literatura si cultura.

G. Baritiu.

Tractatulu de comerci.

Trei dile de o lupta inversiunata puse abié capetu debateriloru parlamentare deschise asupra tractatului de comerci carele este se se incheie catu mai ourendu din nou intre Austri'a cu Germani'a si Prusi'a, insocitu si de o tarifa de vama. Proieptulu regimului fu priimitu de cas'a deputatiloru abié in 20 Maiu dupa amiédi la 4 óre, atunci inse cu o majoritate stralucita de **112** in contra la **51**.

Dupa a nóstra opiniune este fórté reu si stricatiósu, cumca publiculu nostru lipsitu de diarie multa mai mari decatu sunt tóte cate esu pana acum, nu are ocaziune de a se ocupa inadinsu cu cestiuni cum amu dice capitale, de o importantia ce ajunge pre unu lungu viitoru inainte si care taie in mii de referintie ale toturor locuitoriloru. Un'a din acelea cestiuni este si tractatulu de comerci si tarif'a. Vieti'a si mórtea mai multor ramuri de industria, inflorirea séu caderea agriculturii depinde adesea dela unele acte de stat, precum sunt si acestea. Numai asié ne potemu esplica obstinat'a opusetiune a industriariloru séu fabricantiloru celoru mari si a clientiloru acestora mai alesu in contra proprietariloru de pamentu. Se insemnamu inse fórté bine, ca intre proprietarii cei mai mari inca se aflara unii, carii séu siedea pe dóua scaune, séu se aruncara cu totulu in partea milionariloru.

Noi cesti de dincóce de Lait'a amu fostu dedati din mosi de stramosi, cá pana la an. 1848 egoismulu celu mai nerusinat se se arate, chiaru in dietele nóstre, intru tóta golatatea sa. La noi nu era nici o raritate, cá se audi sbierandu si urlandu cutare clase de ómeni: Noi si numai noi vremu se traimu, se ne ingrasiamu si se mostenimu, numai noi si neamu de neamulu nostru. Tierile de preste Lait'a nu avusesera nici parlamentu, nici diete, nici marcale, nici nationes et religiones receptas, regnicolares, nobiles, inclitas, generosas, circumspéctas, toleratas etc., acum inse cle au „representantie de interese (Interessenvertretung).” Apoi intru adeveru, ca niciodata avutii nu avura ocaziune mai buna de a'si apara interesele sale mai fara sfiéla si reserva cá in acestea dile, pana la atata, incatu presiedintele se vediú constrinsu a da de es. dlui Skene infruntare publica si a'lu chiama la ordine, pentruca acelasiu uitase de sine pana la o mesura, in catu vatamá chiaru onórea c. r. consiliariu Hock, fostulu plenipotinte la Germani'a si Prusi'a in tréb'a vamiloru. Si ce vi se pare, ca astadata, candu venira in jocu interesele particulare, ai vediutu votandu la unu locu in contra desu numitului tractatu pe unu numeru de membrii, carii altadata sunt cei mai ageri contrari. Votarea fu adica nominala, din carea apoi se cunoscú, cá ómeni din centrulu ministerialu si altii din steng'a se unira spre a vota cu In. Skene intre cei 51 si asié se vediura intre altii cu Dr. Berger, Giskra, Herbst, Schindler alaturea votandu v. presied. Hopfen, Kromer, Sadil, Stamm, Steffens, Szabel, carii in alte cestiuni mergu neconditionatu cu centrulu. Dintre ardeleni votara in contra numai dd. Gull et Zimmermann.

Dobra 20 Maiu. Ceea ce impartasiseramu mai deunadi dela Deva, astadi se scrie mai detaiatu si dela Dobra in „H. Z.”, ca ad. muscele cele periculóse pentru vite incepura a amenintiá sub diverse aparituni, si acum sub colóre sura-galiniá si se afla multime extraordinaria incependu de pe la Lipova pana p'aicia catu tiene Muresiulu. Ele inspaimantésa pe

agricultori, cari nu potu lucrá cu vitele decatu nóptea dela santitulu pana la resaritulu sórelui, si musicatur'a loru e atatu de veninósa, incatu face besici si inflaturi pe pelea vite loru, verenduse si pe narí pana oatra creri, incatu vit'a cade deodata mórta. Mai deunadi dela Aradu pana pe la Zám cadiura unui plutariu vre-o 10 cai la pamentu de musicatulu loru. Ciurdele p'aicia numai nóptea se potu maná la pasiune si neci atunci nu sunt sigure, pentruca asiedianduse nóptea muscele pe érba, vitele le pascu impreuna si asia crépa cate unele. Culcusiulu acestor musce se afla pe la Zám si Lipova in pariuele vecine si pela Soborsiu esira inainte mai cu repediune, fiendu suflate de ventu pe la amédi in cóce. Se aude, ca si pe la Abrudu s'ar' fi aratatu acestea musoe.

Alb'a Iulia 24 Maiu. Astadi intrà Ecs. S'a D. oppu r. c. transilvanu Dr. Mihailu Fogarassy in resiedinti'a s'a avendu o primire frumósa. Din tóte partile se grabescu a merge deputatiuni spre a-si salutá pe noulu archipastoriu, patriotu cu ocaziunea instalatiunii. — Pe aicia si in giurulu acest'a abia plouà in dilele acestea, de se mai saturà pamentulu odata de umediala manósa, lips'a careia inainte de acést'a ne amenintiá sperantiele de a avé unu anu manosu.

AUSTRIA INFERIORA. Vien'a 21 Maiu. Mai. S'a c. r. apostolica cu pré inaltu mandatu din 16 Maiu a. c. a benevoitu a denumi pe Inaltimea S'a c. r. principele de coroná d. archiduce Rudolfu proprietariu alu regimentulu de artileria Nr. 2; si pe marele principe de Rusi'a, noulu clironomu, Alexandru Cesarevic, proprietariu alu regimentulu de infanteria Nr. 61.

— Cá protectoru alu academiei scientifice maghiare a benevoitu Mai. S'a a darui din cas'a s'a privata in man'a presiedintelui academiei c. Emil Desseffy, **15** mii fl. v. a. O deputatiune cu Deák in frunte va multiami.

Diet'a Croatiei. Dupa unu telegramu din Zagabi'a 22 Maiu diet'a Croatiei se cumpune dupa legea electorale din 1861 si se va aduná in 17 Iuliu a. c. suptu presidiulu generalulu maioru de Philippovic. Bauulu Soccevic a caletoritu cu licentia pe 3 luni.

Cronica esterna.

FRANCIA. Caus'a mecsicana si americana insufla ingrijare in regiunile gubernamentale. „Monitorulu“ de séra din 21 Maiu facia cu latit'a fama din Americ'a, cumca s'ar pregati voluntiri republicani spre a trece in Mecsico, se incérca a imprastiá ingrijarea dicundu, ca prin intrevenitiunea noului reprezentantu francesu in Washington se voru redicá tóte preingrijarile. „Patri'a“ vré a sci, ca in casu de lipsa regimulu va lua cele mai energice mesuri in contra voluntiriloru americani, ce s'ar' incercá a trece la Mecsico pentruca Franci'a nu va concede, cá spirite aventuróse se atace una tíera ce sta suptu protectiunea ei.

Imperatulu in Algeria visitésa mereu si primesce omagii neinctate atatu dela colonii catu si dela arabii pamenteni atatu in provinti'a Algeria catu si in provinti'a Oran si Constantine, de unde pe la inceputulu lui Iuniu se va intórce la Toulon.

La Bursa se intelnescu sciri rele din Mecsico, cumca noulu presiedinte Johnson e mai radicalu democratu republicanu decatu cum fú Lincoln; si politic'a lui póte se acitia o conflagratiune generale si se conturbe pacea lumii. Apoi scirea din „Globe“ cumca Juarez siefulu republicaniloru insurgenti din Mecsico, cari inca nu e devinsu, a inchiaiatu unu imprumutu de 25 milióne in New-York cu conditiuni mai favorítóre decatu cum s'a aflatu aicea pentru imperiulu mecsicanu, si banchierii americani au primitu cá ipoteka minele din Sonora si Cinalo'a mecsicana, da semnu, ca ar' avé credintia, cumca staturile republicane voru adjutá pe Juarez.

— Ori cum, dar' pusatiunea imperiulu mecsicanu póte insuflá multa grija tuturor celoru interesati la sustarea acelu imperiu, pentruca pornirea voluntiriloru a fostu totudéuna pasulu celu d'antaiu alu statelor americane, candu 'si au mai adausu cate unu statu la uniune; si apoi imperiulu mecsicanu cu Franci'a singura si acésta in departare atatu de mare cu greu ar' puté tiené degetu cu staturile unite, déca n'ar' deveni angajata si Angli'a la unu resbelu cá acesta, care e fórté probabilu si care ar' amenintia reesirea multor planuri croite.

— Cuventarea princ. Napoleonu tenuta cu ocaziunea descoperirii monumentulu redicatu in onórea lui Napoleonu marele in Ajaccio, loculu nascerii Napoleonidoru si capital'a de acum a insulei Corsic'a, in mare aprópe, de Itali'a, candu se serbà in 16 Maiu, facú mare impresiune in Parisu. Cuventarea a fostu fórté longa si intrerupta de aplause entu-

siastice; cuprinsulu ei celu elocinte infaciasiasa biografi'a familiei Bonaparte si a fapteloru lui Napoleonu I. glorificandulu pe acest'a cumoa prin dictatura voiea a conduce lumea la libertate; Principele mai pledesa si pentru politic'a nationalitatiloru si trage dunga preste tractatele dela 1815; vorbesce in contra domnirii lumesci a papei, in contra Austriei si condemnesa espeditiunea mecsicana, dovedendu simpatii pentru caus'a staturiloru unite americane. In genere dice, ca scopulu finalu alu politicei imperatului e indreptatu fora contine la desvoltarea libertatii democratice si garantarea unei libertati de presa netiermurite, de dreptu liberu de reuniri, de latirea progresiva a drepturiloru reprezentantii tierii s. a. Arata si necesitatea, cá tóte popórele liberale se se unésca intr'o aliantia. Facia cu pusetiunea principelui, cá presiedinte alu consiliului secretu, s'a casianatu in siedinti'a senat. francesu o alarmare mare din caus'a pré liberei acestei cuventari, fiinduca Marquisul-Boissy se dechiarà in senatu in contra simpatieloru, ce le a aratatu principele pentru straini si pentru revolutionari si in contra Austriei si dice: senatulu si tier'a trebue se scia, déca principele a vorbitu numai in numele seu séu in numele regimului, déca acest'a desapróba publice teori'a revolutionaria, ce tocma s'a prochiamatu, si care altufeliu n'ar' fi mai pucinu decatú plantarea standartului rescularii si resbelului civilu prin man'a unui principe alu casei imperatesci. Boissy inse fù relegatu la ordine de presiedintele. —

TURCIA. Constantinopole. Regimulu otomanu privesce la intemparile principatelor dela dunare, Serbi'a si Montenegrulu cu unu feliu de prepusu, cá cum ele ar' lucra in consonantia spre a se emancipá odata, cá principate de sene statatóre; de acea elu se alatura usioru la opiniunile o-puse intereseloru acestoru principate. Asemené casu veni inainte si in conferintiele plenipotentiloru soli dela Constantinopole, unde solulu Turciei se clatinà cá trestia, candu se luara la decidere unele pretensiuni ale principelui Cusa, care, dupa cum ne asecura o scrisóre din Constantinopole publicata in „Both.“, a strabatutu si reesitu cu ele prin concesionile ce le facura reprezentantii poteriloru apusene.

Austri'a ale carei interese facia cu nesuintiele pr. Cusa se intalnescu cu cele ale Rusiei (pentru Poloni'a) si ale Portii, observa o pusatiune mai incordata si anumitu in cestiunile privitóre la jurisdictiunea consulatelor nu concede neoi o jota.

— Diurnalulu „Europa“ dela Frankfurt vorbindu despre caus'a consulare intr'o corespondentia din Bucuresci, afla unu argumentu fórte resonabilu spre a reflectá pe poterile garantátorie, ca capitulatiunile cu sublim'a Pórta in privinti'a creatiunei jurisdictiunei consulare in tóte tierile musulmane, facute spre a protege suditii si interesele natiuneloru loru, n'au pututu intielege si pe Romani'a intre celelalte tieri ce erau a suprite de turoi si pretendeau aperarea suditiloru, fiinduca acestu statu crestinu era feritu de contactulu turoiloru, dela cari venea atacurile si prin urmare acuma ar' fi o lovitura in anim'a autonomiei statului romanu, candu poterile ar' vré, cá acum se se estinda valórea acelor capitulatiuni si la statulu Romaniei.

Starea financiála a Romaniei. (Continuare.)

Trecundu acum la contributiunile indirecte, voiu observa:

1. La tacs'a de importu, care este trecutu 9,000.000 lei, adaugunduse, fara nici unu motivu plausibilu, 300.000 lei peste sum'a ou care a fostu inscrisa in bugetulu anului trecut, va fi o scadere fórte sigura de 2 milióné in anulu curentu, pentru motivulu cunoscutu de toti, ca comerciulu se afla acum pretutindeni, si mai alesu la noi, intr'o deseversita stagnatiune, si ca comerciantii nostri nu mai importesu de catu strictulu necesariu pentru a'si alimenta comerciulu loru, si acésta din caus'a reductiunei fórte mari ce s'a facutu in consumatiune.

Prin urmare cifr'a positiva este de 7,000.000 lei.

2. La tacs'a de esportu va fi érași o scadere celu pucinu de 1,500.000 lei din urmatórele motive:

a) Porumbulu din anulu trecut care ar fi trebuitu se se espórte in anulu acesta, s'a stricatu mai pretutindeni.

b) Aratunile de tóamna si primavara in anulu curentu fiindu incontestabilu multu mai pucine de catu in anulu trecut, este evidentu ca si ecsportulu recoltei va fi multu mai micu.

Cifr'a positiva este prin urmare de 7,500.000 lei.

3. Dreptulu de intrare dela pastorii Austrieni, ne fiindu inca adoptatu de senatu si neputenduse prin urmare pune in aplicare in anulu curentu, trebue cu totulú suprimatu dintre venituri.

4. Pentru consumatiunea sarii, nu este pana acum nici o probabilitate ca cifr'a venitului pentru anulu 1865 se fia mai mare de oatu ceea ce a fostu in anulu trecut; prin urmare nu se póte admite cá positivu de catu totu cifr'a de 6,400.000 lei.

5. In privintia esportului sarii, ofertele facute pentru esportulu sarii in Turci'a, Serbi'a si Rusi'a nu trecu preste cifr'a de 3,500.000 lei*).

Venimu acum la partea a treia a bugetului de venituri, adica la tace si domenii.

Cifr'a totala indicata in bugetu pentru aceste venituri este de 40,532.155 lei.

Din acésta suma urmésa a se soadea mai antaiu mai multe sume, care sunt cu totulú fictive si anume:

1. Arend'a carciumeloru din Basarabi'a, in suma de 148.050 lei, care nu se mai póte preleva din causa ca prin legea rurala s'a desfiintiatu orice felu de monopolu in favórea proprietariloru pentru vendiarea beuturiloru prin sate.

2. Sum'a de 150.000 lei pentru vendiarea de mobile vechi, érași nu ecsista.

3. Cifr'a de 1,303.625 lei din paduri care se voru pune in esploatare in anulu curentu, pentru cuventulu ca acésta punere in esploatare nu se póte face de catu dupa o parchetare sistematica a paduriloru statului. O asemenea lucrare nu se va putea inse efectua in cursulu anului curentu, pentru ca toti ómenii speciali carii s'aru putea intrebuintia la acésta lucrare sunt ocupati, si nici ajungu, pentru aplicarea legii rurale, care este de unu interesu multu mai mare si reclama, prin urmare, tóta atentiunea guvernului inaintea ori carii alte cestiuni.

Totalulu venituriloru, care trebuescu scóse intregu din acésta parte a bugetului este de 1,601.675 lei, care scadienduse din sum'a de 40,532.155 lei, remane sum'a de 38,930.480 lei.

Din acésta suma urmésa a se scadea inca 1,500.000 lei din venitulú rászcompararei embatichiuriloru**), care este evaluatu la cifr'a de 3,500.000 lei, dar' care in realitate nu se spera a trece peste 2 milióné lei.

Remanu prin urmare, pentru tace si domenii in totalu lei 37,430.480. Din acésta suma, 30,405.773 lei formesu venitulú mosiiloru statului, si 7.124.707 lei celelalte venituri.

Asupra cifrei acesteia de 30,305.773 lei, arendi de mosii, nu este nici o probabilitate ca se voru incasui in cursulu anului curentu mai multu de 20 milióné, ci acésta din cauzele bine cunoscute, ca arendasii nu gasescu de catu cu cea mai mare greutate avansuri de bani, ca in mare parte nu 'si potú desface productele, s'au déca le desfacu, o facu acésta cu unu pretiu fórte scadiutu, si in fine ca agricultur'a pe care potú compta arendasii in anulu acesta va fi, dupa tóta probabilitatea, multu mai mica si le va da prin urmare si resurse***) multu mai mici de catu acele ce le au prevedintu pentru a fi in stare se achitese la timpu, arendile datorite de ei tesaurului.

Tóte aceste impregiurari voru aduce negresitu cu ele, ca statulu nu se va putea despagubi de la arendasi in anulu a-oesta, de catu aplicandu necontentitu secuestre si legea de urmariri si ca la finele anului vomu avea, negresitu, 10 milióné in remasitie de arendi neincassate.

Déca ar mai putea fi vr'o indoiala asupra acestui obiectu, ar fi destulu, credu, a ve pune in vedere pentru mai buna dovedire a ecsactitatei presiuniloru mele, ca avemu astadi deja cifr'a enorma de 16 milióné, remasitie neincassuite numai din arendile castiuriloru alu 3-lea si alu 4-lea ale anului espiratu.

Din tóte cele espuse resulta, ca din veniturile tacselor si domeniiloru nu se voru incasui in anulu curentu de catu 27,124.707 lei.

Admitenduse cifr'a pusa pentru venitulú postelor si telegrafelor, care este de 5,600.000 lei, oá esacta, venimu la partea a cincea a bugetului de venituri, care, sub titlulu de venituri diverse ne arata cifr'a de 8,445.218 lei. Din acésta cifra urmésa a se scadea unu milionu care este trecut sub titlu de „Economii prin vacantie“ pentru cuventulu ca asemenea economii sunt supuse la multe eventualitati si nu potú figura prin urmare in rendulu venituriloru positive.

Facunduse dara acésta scadere la cifr'a indicata mai susu, remano pentru veniturile diverse sum'a de 7,445,219 lei, din care se póte admite ca se voru incasui in cursulu anului curentu 6 milióné.

*) Fórte pucinu! — Red.

**) Emphytheusis, mosii care se vendu conditionatu.

***) Isvóra de venitu.

Pana aci amu tratatu despre veniturile ordinare ale bugetului. Venindu acum la veniturile extraordinare, care sunt trecute cu cifr'a de 27,299.710 lei, si admitendu aceste venituri cá positive, ajungemu, dupa cum ve puteti mai bine incredintia, din partea 1 a alaturatului tablou generalu sub lit. A, la cifr'a totala a veniturilor pentru esecutiulu 1865, de lei 149,959,252, éra intru aceea ce privesce incasuirile probabile de aceste venituri, la cifr'a totala de lei 131,424.417.

Adaugunduse inoa la cifr'a veniturilor precum si la aceea a incasuirilor probabile 6 milioane lei, profitulu net aprocsimativu ce se spera ca va da in cursulu anului curentu regi'a monopolului tutunului, vomu obtiené, cá resultatu generalu la venituri pentru anulu 1865, sum'a de 155,959.252 lei, éra la incasuirii sum'a de 137,424.517 lei. De la cifr'a acésta din urma pana la cifr'a cheltuelilor, care este precum cunósceti de 158,610,220 lei, este o diferentia de 21,185.803 lei.

Mi se va observa póte, ca cifr'a de mai susu care constitue deficitulu anului curentu este esagerata, din cauza ca nu e probabilu cá esecutiulu 1865 se nu se soldese, cá si cele mai multe din esecutiile trecute, in definitivu cu mai multe milioane economie, oare resulta din creditele ce se anulesu pana la finele esecutiului, astufeliu in catu aceste economie se ajunga a acoperi, nu numai deficitulu prevediutu, dar' si tóte creditele extraordinare si suplementarie ce se voru deschide in cursulu anului si chiaru se lase unu escedentu. La acésta voiu raspunde, ca o asemenea supositiune nu este admisibila in anulu curentu, pentru cuventulu ca impregiurarile esceptionale ale acestui anu voru pune pe guvernulu in necesitate de a cere credite extraordinare si suplementarie mai considerabile de catu in anii precedenti, si spre a ve convinge despre acésta nu voiu avea de catu a ve aminti multele si importantele legi ce avemu de aplicatu in anulu acesta, si intre care legea rurala ocupa locul antaiu, precum si necesitatea la care póte fi constrínsu guvernulu de a incepe chiaru in anulu acesta cu plata anuitatilor imprumutului de 150 milioane lei turcesci pentru locurile sfinte, care anuitati numai se urca la cifr'a de 9 milioane lei.

Din tóte acestea resulta, ca cifr'a de 21,185.803 pentru deficitulu anului curentu, nu numai ca nu este esagerata, dara póte inca mai diosu de catu va fi deficitulu in realitate.

S'ar mai putea face inca o obiectiune, si acésta ar fi ca veniturile anului 1865, fiindu dupa cum amu aretatu mai susu de 155,959.252 lei, érá incasurile probabile, pana la finele anului, numai de 137,424.417, resulta ca, la acésta epoca vomu avea mai bine de 18 milioane remasitie din veniturile anului curentu, care remasitie, incasanduse in anulu viitoru, voru scadá cu atata deficitulu prevediutu in bugetulu anului curentu. La acésta voiu raspunde, ca nu trebuie scapatu din vedere, ca in cifr'a de 155,959.252 care representa veniturile anului curentu, intra si cifr'a de 18,299.710, luati cu titlu provisoriu din imprumutulu Stern pentru a se putea echilibra bugetulu acestui esecutiulu, ca acésta suma urmésa prin urmare, a fi întórta mai curendu s'au mai tardiu la destinatiunea ei primitiva; astufelu daru incasuirea treptata a remasitiilor din veniturile anului curentu va servi pentru restituierea treptata a acestui capitalu.

Remaindu dara bine constatatu deficitulu de 21,185.803 lei in veniturile anului curentu pentru acoperirea cheltuelilor, adaugendu, pe longa acésta si negligerentia ce se pune de mare parte din agentii finantieri in stringerea dariloru, tiindu séma si de cris'a esceptionala a anului curentu, care trebuie se aduca cu sine o intrare multu mai grea a contributiuniloru in cas'a fiscalu de catu in anii precedenti, totusi strimtorarea si dificultatile de care este incongiuratu astadi fiscalu in indeplinirea angajamentelor sale nu sunt inca pe deplinu justificate, ca-ci nu se póte nega, ca si in alti timpi s'a intemplatú cá veniturile se fia esagerate si cá bugetulu se presinte unu deficitu totu asié de considerabilu cá si in anulu curentu, si cu tóte aceste efectele produse au fostu departe de acele ce s'au produsu si se voru produce intr'unu gradu multu mai mare inca in anulu curentu, déca nu se voru luá la timpu mesuri pentru remediarea reului. Trebuie dar' se fia aiurea inca o cauza puternica care creasa dificultatile situatiunei anului curentu. O asemenea cauza intru adeveru ca exista si o voiu spune-o chiaru acum. Acésta cauza este deficitulu mare ce ne-a lasatu anulu espiratu, acésta cauza este, ca cu veniturile anului curentu, care, precum ati vediatu, sunt singure insuficiente chiaru pentru acoperirea cheltueliloru din

acestu anu, trebuie se achitamu multime de cheltueli ale anului trecutú care au remazu in sarcin'a acestui esecutiulu, din cauza ca au fostu in mare desproportiune cu veniturile acestui anu. Spre mai buna lamurire, ve voiu presentá urmatórele cifre. (Va urmá.)

E s t r a s u l u

socoteliloru dela subscriisulu comitetu pe timpulu din 28 Noembre 1861 pana ultima Decembre 1864, asternute Escelentiei S'ale Domn. arhiepiscopu si metropolitu Andrei br. de Siaguna spre buna placuta censurare si mai departe pertractare — despre administratiunea fonduriloru de repausatulu Domnu Ioane Iuga de Baci'a spre scopuri scolastice si filantropice fundate.

Banii acestoru patru fonduri s'au priimitu dela préonorat'a familia a repausatului Benefactoru in 28 Noembre 1861.

dupa punctulu I alu legatului	2000 fl. —
„ III „	12000 „ —
„ IV „	6000 „ —
si in 3 Aprile 1862	
dupa punctulu II „	4000 „ —

Sum'a . . . 24000 fl. moneda conventionala séa 25200 fl. valuta austriaca, si s'au elocatu la particulari spre fructificare cu 5% pe ipoteci papulare

in 7 Decembre 1861	21000 fl.
„ 13 Aprile 1862	2100 fl.
si „ 10 Iunie 1862	2100 fl.

cu totulu . . . 25200 fl. v. austr.

Dupa ce s'au cumparatu, in sensulu punctului V alu legatului cas'a din piaci'a Brasiovlui sub Nr. 82 cu tocméla de 46000 fl. — cr. val. austr. si spelele tacseloru regesci, ale timbrului pentru contractu si alte hartii, si aldamsiului etc. 2581 fl. 64 cr. „

cu totulu in pretiu de 48581 fl. 64 cr. val. austr., s'au reincasatu din arataii bani elocati pana in ultim'a Decembre 1864 12430 fl. — cr.

carii au si intratu in pretiulu casei; — éra 12770 fl. — cr. sunt totu la particulari, — inse dupa ce s'au facutu pasii corespundiatori, se va reincasa si acesta, multu in doua, trei luni, si va intra totu in pretiulu casei.

Interesulu numiteloru funduri dela 7 Decembre 1861 relative 13 Aprile si 10 Iunie 1862 á 5% parte au intratu, parte va intra cu banii predisi, cari sunt se se mai reincasadie, si face pana ultima Decembre 1864 cu totulu 3719 fl. 74 cr. v. a.

din care interesu s'au platitu in 3 rate, de cate 6 luni, tacsele regesci la oficiulu de dare din Brasiovu 2638 fl. 15 cr. v. a.

si au remasu unu restu de 1081 fl. 59 cr. v. a.

Restulu acesta se imparte asupra celoru patru fonduri in urmatóre sume:

ad I privitoriu la fond. de 2100 fl.	72 fl. 11 1/2 cr.
„ II „ „	12600 fl. 576 fl. 84 „
„ III „ „	6300 fl. 288 fl. 42 „
„ IV „ „	4200 fl. 144 fl. 21 1/2 „

cu totulu . 1081 fl. 59 cr. v. a.

In fine avemu de a observa: ca cu tóte ca pentru plat'a tacseloru regesci, si ca se nu se immicsioreddie sumele fonduriloru s'au fostu sistatu destinatiunile lorú pana la depurarea prediseloru tacse (28 Aprile 1864); — totusi préstimat'a familia a nemuritoriului Benefactoru cu privintia la pi'a destinatiune a fondului I de 2100 fl. au binevoitu a da pana la atins'a depurare interesulu de 105 fl. valuta austriaca la acestu fondu din averea propria anu de anu, prin urmare destinatiunea lui si in anii 1861 pana inclusive 1864 si-au aflatu implinirea.

Brasiovu 31 Decembre 1864.

Comitetulu administrativu a'lu fonduriloru
I u g a i a n e.

Cursurile la bursa in 26. Maiu 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 21 cr. v.
Augsburg	—	—	106 „ 75 „
London	—	—	109 „ 20 „
Imprumutulu nationalu	—	—	76 „ 20 „
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	71 „ 25 „
Actiile bancului	—	—	801 „ — „
„ creditului	—	—	184 „ 10 „

Obligatiile desarcinarii pamentului in 22. Maiu 1865:
Bani 71.— — Marfa 71.50